

Körkortslån

Ds 2017:35

Regeringskansliet
Arbetsmarknadsdepartementet

Körkortslån

REGERINGSKANSLIET

Arbetsmarknadsdepartementet

SOU och Ds kan köpas från Wolters Kluwers kundservice.

Beställningsadress: Wolters Kluwers kundservice, 106 47 Stockholm

Ordertelefon: 08-598 191 90

E-post: kundservice@wolterskluwer.se

Webbplats: wolterskluwer.se/offentligapublikationer

För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Wolters Kluwer Sverige AB
på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Svara på remiss – hur och varför

Statsrådsberedningen, SB PM 2003:2 (reviderad 2009-05-02).

En kort handledning för dem som ska svara på remiss.

Häftet är gratis och kan laddas ner som pdf från eller beställas på regeringen.se/remisser

Omslag: Regeringskansliets standard

Tryck: Elanders Sverige AB, Stockholm 2017

ISBN 978-91-38-24657-3

ISSN 0284-6012

Innehåll

1	Sammanfattning.....	3
2	Promemorians lagförslag	5
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:493) om trafikskolor.....	5
2.2	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).....	7
3	Ärendet	9
4	Ändring i lagen (1998:493) om trafikskolor	13
4.1	Uppgiftsskyldighet för trafikskolor	13
4.2	En särskild bestämmelse om subsidiaritet	16
5	Ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	19
5.1	Sekretess för uppgifter i ärenden om körkortslån	19
5.2	Personuppgiftsbehandling hos Centrala studiestödsnämnden	26
6	Ikraftträdandebestämmelser och behovet av övergångsbestämmelser	29
7	Konsekvensbeskrivning	31
7.1	Ändring i lagen (1998:493) om trafikskolor	31

7.1.1	Problemet och syftet med de föreslagna ändringarna.....	31
7.1.2	Alternativa lösningar.....	32
7.1.3	Vilka berörs av regleringen och vilka ekonomiska konsekvenser får den för de berörda?	33
7.1.4	Den föreslagna ordningens förhållande till EU-rätten.....	34
7.1.5	Tidpunkten för ikraftträdande och informationsinsatser	34
7.2	Ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	34
7.2.1	Problemet och syftet med de föreslagna ändringarna.....	34
7.2.2	Alternativa lösningar.....	35
7.2.3	Effekter om någon reglering inte kommer till stånd.....	35
7.2.4	Vilka berörs av regleringen och vilka ekonomiska konsekvenser får den för de berörda?	35
7.2.5	Tidpunkten för ikraftträdande och informationsinsatser.	36
8	Författningskommentar	37
8.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:493) om trafikskolor	37
8.2	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	38

1 Sammanfattning

Denna promemoria har upprättats inom Arbetsmarknadsdepartementet. Den innehåller förslag till ändringar i lagen (1998:493) om trafikskolor och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Ändringarna är ett led i en reglering om statliga lån för körkortsutbildning (körkortslån) och syftar till att dels göra det möjligt att kontrollera att utbetalda lånemedel används på avsett sätt, dels att skydda personuppgifter som låntagare och andra lämnar till Centrala studiestödsnämnden (CSN) i ärenden om körkortslån. Förslagen innebär att det i lagen om trafikskolor införs ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om trafikskolors skyldighet att i vissa fall lämna uppgifter om elever. I samma lag föreslås även en bestämmelse som anger vilken av flera möjliga straffbestämmelser som ska vara tillämplig för överträdelser av skyldigheten att lämna uppgifter. Vidare innebär förslagen att det i offentlighets- och sekretesslagen införs bestämmelser om att sekretess gäller i ärenden hos CSN om körkortslån för uppgifter om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgifterna röjs.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 september 2018.

2 Promemorians lagförslag

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:493) om trafikskolor

Härigenom föreskrivs att 9 och 10 §§ lagen (1998:493) om trafikskolor ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

Den som driver trafikskola utan tillstånd eller utan att följa i denna lag eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter döms till böter.

Till ansvar enligt första stycket döms det inte om gärningen är belagd med straff enligt bidragsbrottslagen (2007:612) eller brottsbalken.

10 §¹

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om

1. trafikskolor,
2. kompetenskrav för godkända trafikskolechefer, utbildningsledare och trafiklärare, och
3. utbildningen vid trafikskolor.

¹ Senaste lydelse 2010:1564.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får även meddela föreskrifter om avgifter för tillsyn och ärendehandläggning enligt denna lag och enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får även meddela föreskrifter om

1. avgifter för tillsyn och ärendehandläggning enligt denna lag och enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, och
2. trafikskolors skyldighet att i vissa fall lämna uppgifter om elever.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2018.

2.2 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 28 kap. 9 § och rubriken närmast före 28 kap. 9 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

	28 kap.	
<i>Studiestöd och lån till hemutrustning</i>	<i>Studiestöd, lån till hemutrustning och körkortslån</i>	

9 §

Sekretess gäller i ärende om studiestöd och i ärende hos Centrala studiestödsnämnden om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs.

Sekretess gäller i ärende om studiestöd och i ärende hos Centrala studiestödsnämnden om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar *och i ärende om körkortslån* för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs.

I andra ärenden än sådana om studiestöd under sjukdom gäller sekretessen inte beslut i ärendet.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2018.

3 Ärendet

Regeringen har aviserat att den har för avsikt att införa en möjlighet för vissa grupper att ta statliga lån för att finansiera utbildning till B-körkort. Detta har kommit till uttryck i budgetpropositionen för 2017 där följande framgår (prop. 2016/17:1 s. 39).

Flera jobb som kan vara en väg in på arbetsmarknaden kräver körkort. Regeringen avser därför att utreda möjligheten till lån från Centrala studiestödsnämnden för körkortsutbildning med avsikten att förslaget ska genomföras under mandatperioden.

Frågan har också tagits upp i 2017 års ekonomiska vårproposition där följande framgår (prop. 2016/17:100 s. 34).

För att underlätta matchningen till jobb ser regeringen över möjligheten att införa ett statligt lån för körkortsutbildning. Syftet är att lånet ska införas under mandatperioden.

Den 30 januari 2017 gavs en person i uppdrag att biträda Arbetsmarknadsdepartementet med att lämna förslag till en ordning för lån för B-körkortsutbildning (A 2017:A). Under våren 2017 har arbete pågått med utformning av förslag till ett sådant system. Lånet är avsett att finansiera körkortsutbildning och det är av stor vikt att utlånade medel endast används till att täcka sådana kostnader. Det är därför viktigt att låneordningen utformas med en omsorgsfull kontroll av hur utlånade medel används.

Den närmare avgränsningen av målgruppen för körkortslån avses ske på förordningsnivå, men det är sannolikt att den kommer att avgränsas genom vissa åldersgränser. Det kan inte uteslutas att det kommer att ställas krav på att låntagarna ska vara arbetslösa vid ansökningstillfället och att låntagarna också ska ha varit arbetslösa viss tid (i fortsättningen benämnt krav på arbetslöshet) samt krav på att låntagarna är anmälda som arbetssökande hos Arbetsför-

medlingen. Vidare kan det komma att ställas krav på fullföljd gymnasieutbildning. En översiktlig beskrivning av den tänkta regleringen i övrigt ges nedan. Inledningsvis kan dock nämnas att det är tänkt att vara en helt ny typ av lån och alltså inte ett lån som omfattas av studiestödslagen (1999:1395).

Centrala studiestödsnämnden (CSN) ska enligt den tänkta låneordningen handlägga ärenden om körkortslån och därmed ansvara för beslut, utbetalningar, hantering av återbetalning m.m. Avsikten är att låntagarna ska kunna beviljas lån upp till ett visst maximalt lånebelopp och att låntagarna bara ska kunna beviljas lånet en gång. Lånet är tänkt att betalas ut i delar där varje utbetalning sker först efter kontroll av att tidigare utbetalda medel har använts till avsett ändamål. Ränta ska enligt den tänkta låneordningen utgå på lånet. CSN ska enligt den tänkta låneordningen få ta ut en påminnelseavgift för påminnelse vid försenad återbetalning. Det ska enligt den tänkta låneordningen finnas en möjlighet till nedsättning av återbetalningsbelopp om låntagarens ekonomi ger anledning till det. Det ska även finnas en möjlighet till avskrivning av hela eller del av lånet om låntagaren på längre sikt bedöms sakna förmåga att betala tillbaka detta. I ärenden om nedsättning och avskrivning av lån kommer det att inkomma uppgifter om den enskildes ekonomiska förhållanden och hälsa. Hälsoskäl kan i många fall vara avgörande för en bedömning av om lånet kommer att kunna betalas tillbaka eller inte. Sådana uppgifter är till sin natur integritetskänsliga.

Ett villkor för utbetalning av lånet ska enligt den tänkta låneordningen vara att låntagarna har ett körkortstillstånd, vilket utfärdas av Transportstyrelsen.

Arbetsförmedlingen ska enligt den tänkta låneordningen på begäran av CSN vara skyldig att lämna information till CSN om låntagarna uppfyller krav på arbetslöshet och krav på inskrivning som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen, om sådana krav kommer att ställas.

Transportstyrelsen ska enligt den tänkta låneordningen lämna information till CSN om vilka trafikskolor som har giltigt tillstånd från Transportstyrelsen enligt 2 § lagen (1998:493) om trafikskolor (godkänd trafikskola). Låntagarna måste enligt den tänkta låneordningen vara inskrivna vid godkända trafikskolor för att lånet ska utbetalas.

Skatteverket ska enligt den tänkta låneordningen på begäran av CSN vara skyldigt att lämna information till CSN om uppgifter i skattebeslut om överskott och underskott i inkomstlagen tjänst, näringsverksamhet och kapital för låntagarna. Informationen behövs för CSN:s kontroll av låntagarnas inkomster, vilket har betydelse när det gäller nedsättning av återbetalningsbelopp.

Trafikverket ska enligt den tänkta låneordningen lämna uppgifter till CSN om vilka betalningar som låntagarna gjort avseende förarprov samt lämna uppgift om när låntagarna avlagt godkänt förarprov. Information om betalningar är ett led i CSN:s kontroll av att utlånade medel används på avsett sätt. Uppgift om godkänt förarprov behövs då det enligt den tänkta låneordningen utgör en slutpunkt för utbetalningarna av lånet. Trafikverket får i förväg uppgift från CSN om vilka personer som uppgifter ska lämnas för, dvs. de personer som beviljats körkortslån.

Trafikskolor ska enligt den tänkta låneordningen lämna uppgift till CSN om vilka av de inskrivna eleverna som uppgivit att de avser att finansiera sin körkortsutbildning med körkortslån. Trafikskolorna ska i samband med detta även lämna uppgift till CSN om låntagarna har uppvisat ett körkortstillstånd från Transportsstyrelsen. Under utbildningens gång ska trafikskolorna till CSN lämna uppgift om vilka utbildningskostnader som varje låntagare betalat. Detta är ett led i CSN:s kontroll av att utlånade medel används på avsett sätt. Nya utbetalningar ska enligt den tänkta låneordningen inte ske förrän CSN fått information från trafikskolorna om vilka betalningar som den enskilde låntagaren gjort.

Behandlingen av personuppgifter kommer som huvudregel att vara automatiserad. Endast i undantagsfall kommer det att förekomma manuell behandling av uppgifter.

Den tänkta regleringen av körkortslån har med vissa undantag bedömts kunna ske i förordning. I denna promemoria behandlas de författningsförslag som kräver ändringar i lag.

4 Ändring i lagen (1998:493) om trafikskolor

4.1 Uppgiftsskyldighet för trafikskolor

Förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bemyndigas att meddela föreskrifter om trafikskolors skyldighet att i vissa fall lämna uppgifter om elever.

Skälen för förslaget

Beslut om körkortslån är på samma sätt som studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) avsett att beslutas utan att vara kopplat till någon kreditprövning. Det är därför av stor vikt att det finns metoder för att säkerställa att de medel som lånas ut för att finansiera körkursutbildning används på avsett sätt. Det är indirekt också ett sätt för staten att öka sannolikheten för att lånet kommer att återbetalas eftersom den som har ett körkort ökar sina chanser att få ett arbete och därmed en inkomst som kan användas för att betala tillbaka lånet. Ett effektivt kontrollsystem minskar därmed kreditrisken för staten.

I en kontroll av hur utlånade medel används är uppgifter om låntagarnas deltagande i och betalning av körkursutbildning på trafikskolor en nödvändighet. Det är rimligt att anta att risken för fel och fusk ökar när ett kontrollsystem bygger på uppgifter från låntagarna själva jämfört med om kontrollen bygger på uppgifter från tredje man, exempelvis en utbildningsanordnare. För att kontrollen ska vara säker och i möjligaste mån förhindra att beslut om utbetalning av lån baseras på felaktiga eller falska uppgifter bör

uppgifterna lämnas från trafikskolorna till Centrala studiestödsnämnden (CSN).

Det finns i dag ingen reglering som ger trafikskolor en skyldighet att lämna uppgifter om elever till CSN. För att säkerställa kontrollen av att de utlånade medlen används på avsett sätt och för att minska kreditrisken för staten bör det införas en skyldighet för trafikskolor att i vissa fall lämna uppgifter om elever.

En skyldighet för trafikskolor att lämna uppgifter till en myndighet måste enligt 8 kap. 2 § första stycket andra punkten regeringsformen (RF) ha stöd i lag då det är fråga om en betungande skyldighet för enskilda. De uppgifter som CSN behöver för sin kontroll är uppgifter om låntagarnas namn, personnummer, adress och körkortstillstånd samt uppgifter om vilka kostnader som låntagarna betalat för körkortsutbildningen. Det bedöms inte vara fråga om ett sådant uppgiftslämnande som omfattas av 2 kap. 6 § RF, dvs. ett sådant uppgiftslämnande som innebär ett betydande intrång i den personliga integriteten och som innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden och därmed endast får ske genom lag (2 kap. 20 § RF). Det är därför möjligt att bemyndiga regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter på området (8 kap. 3 och 10 §§ RF).

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), nedan dataskyddsförordningen, ska tillämpas fr.o.m. den 25 maj 2018. En av de grundläggande förutsättningarna för att behandling av personuppgifter ska vara i enlighet med dataskyddsförordningen är att behandlingen ska vara laglig. Vad som avses med laglig anges i artikel 6 i dataskyddsförordningen. Personuppgifter får endast behandlas om minst ett av de villkor som anges i artikel 6.1 a-f i dataskyddsförordningen är uppfyllt. För att personuppgiftsbehandling ska vara i enlighet med dataskyddsförordningen krävs också att villkoren i förordningens artikel 5 är uppfyllda. Artikel 5 behandlar principer för behandling av personuppgifter, bl.a. att uppgifterna ska behandlas på ett lagligt, korrekt och öppet sätt i förhållande till den registrerade samt att uppgifterna ska samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte

senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål. Vilka personuppgifter som till sin natur är särskilt integritetskänsliga och villkoren för att sådana personuppgifter ska få behandlas anges i artikel 9 i dataskyddsförordningen.

När det gäller de personuppgifter som enligt den tänkta låneordningen ska lämnas från trafikskolor till CSN är bedömningen att den lagliga grunden som personuppgiftsbehandlingen kommer att vila på är de som framgår av artikel 6.1 c, nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse, och artikel 6.1 e, nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse. En skyldighet för trafikskolorna att lämna uppgifter till CSN kommer att författningsregleras och blir då en rättslig förpliktelse för trafikskolorna. Det allmänna intresset är en fungerande arbetsmarknad, där innehav av körkort underlättar för enskilda att få ett arbete och för företag att hitta lämplig arbetskraft. Det allmänna intresset är även att motverka att offentliga medel utbetalas på ett felaktigt sätt.

Det bedöms att de villkor som anges i artikel 5 i dataskyddsförordningen kan uppfyllas. De personuppgifter som CSN behöver från trafikskolorna och som nämnts ovan bedöms inte vara sådana personuppgifter som enligt artikel 9 i dataskyddsförordningen är att se som särskilt integritetskänsliga.

Det åliggande som trafikskolorna ges i form av en uppgiftsskyldighet bedöms vara proportionellt i förhållande till den nytta som uppgiftsskyldigheten bidrar till.

Skyldigheter för trafikskolor regleras i huvudsak i lagen (1998:493) om trafikskolor och i förordningen (1998:978) om trafikskolor. För att hålla samman bestämmelserna om vilka skyldigheter som finns för trafikskolor är det lämpligt och ändamålsenligt att även reglera trafikskolors skyldighet att lämna uppgifter om elever i denna lagstiftning. En bestämmelse om trafikskolors skyldighet att lämna uppgifter om elever bör därför införas i lagen om trafikskolor.

Av 9 § lagen om trafikskolor framgår att den som driver trafikskola utan tillstånd eller utan att följa i lagen eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter döms till böter. Den nya uppgiftsskyldigheten för trafikskolor kommer därmed att omfattas av straffstadgandet i lagen om trafikskolor. Om en trafikskola inte iakttar sin rapporteringsskyldighet får det till effekt att den

enskilde låntagaren inte kommer att få nästa utbetalning. Detta kan innebära att den skuldsättning som låntagaren redan ådragit sig riskerar att inte komma till nytta eftersom låntagaren då inte kan eller åtminstone får svårt att fortsätta sin körkortsutbildning. Det bedöms därför som en lämplig påföljd att även utebliven rapportering av uppgifter till CSN, trots föreskriven skyldighet, omfattas av straffbestämmelsen i 9 § lagen om trafikskolor. Det ger även en enhetlig påföljdsreglering i lagen.

När det gäller den närmare regleringen av uppgiftsskyldigheten, bl.a. i vilka fall uppgifter ska lämnas och vilka uppgifter som då ska lämnas, omfattar den bestämmelser av sådan detaljerad art att den lämpligen bör utformas på förordningsnivå. En alltför snäv utformning av lagtexten skulle också kunna försvåra en senare förändring av kontrollsyste­met om behov skulle uppkomma. Bestämmelsen om uppgiftsskyldighet i lagen om trafikskolor bör därför utformas som ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om trafikskolors skyldighet att i vissa fall lämna uppgifter om elever. I vilka fall uppgifter ska lämnas av trafikskolor och vilka uppgifter som då ska lämnas bör därför preciseras i förordning. En sådan utformning ger även möjlighet att i framtiden på förordningsnivå reglera uppgiftsskyldighet till annan än CSN om ett sådant behov skulle uppkomma.

Befintliga bemyndiganden i lagen om trafikskolor finns samlade i 10 §. En bestämmelse om trafikskolors skyldighet att i vissa fall lämna uppgifter om elever bör därför införas i samma paragraf.

4.2 En särskild bestämmelse om subsidiaritet

Förslag: I fall av lagkonkurrens mellan lagen (1998:493) om trafikskolor och bidragsbrottslagen (2007:612) eller brottsbalken ska bidragsbrottslagen eller brottsbalken tillämpas.

Skälen för förslaget

Bidragsbrottslagen (2007:612) är tillämplig på ekonomiska förmåner som enligt lag eller förordning beslutas av bl.a. Centrala

studiestödsnämnden, 1 § bidragsbrottslagen. Av 2 § bidragsbrottslagen framgår att den som lämnar oriktiga uppgifter eller inte anmäler ändrade förhållanden som han eller hon är skyldig att anmäla enligt lag eller förordning, och på så sätt orsakar fara för att en ekonomisk förmån felaktigt betalas ut eller betalas ut med ett för högt belopp, döms för bidragsbrott till fängelse eller böter. I 3 § bidragsbrottslagen anges när brottet är att betrakta som grovt bidragsbrott. Av 4 § bidragsbrottslagen framgår att den som av grov oaktsamhet begår en sådan gärning som avses i 2 § döms för vårdslöst bidragsbrott till böter eller fängelse. Ett förfarande där en trafikskola medverkar till att en låntagare felaktigt får medel för körkortsutbildning utbetalda skulle därmed kunna vara straffbart enligt bidragsbrottslagen.

Ett förfarande där en trafikskola medverkar till att en låntagare felaktigt får belopp utbetalda skulle även kunna vara straffbart enligt bestämmelsen om osant intygande i 15 kap. 11 § brottsbalken, om trafikskolan uppsåtligen (jfr 1 kap. 2 § brottsbalken) lämnar felaktiga uppgifter om elever och det medför fara i bevishänseende.

Av 9 § lagen (1998:493) om trafikskolor framgår att den som driver trafikskola utan tillstånd eller utan att följa i lagen eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter döms till böter. Den nya uppgiftsskyldigheten för trafikskolor kommer därmed att omfattas av straffstadgandet i lagen om trafikskolor. Det innebär att det kan uppstå lagkonkurrens mellan 9 § lagen om trafikskolor och 2–4 §§ bidragsbrottslagen eller mellan 9 § lagen om trafikskolor och 15 kap. 11 § brottsbalken. För att lösa denna lagkonkurrens på ett tydligt sätt bör straffbestämmelsen i 9 § lagen om trafikskolor ändras. En bestämmelse bör införas av innebörd att i de fall som en gärning som enligt 9 § lagen om trafikskolor kan föranleda böter också är straffbar enligt bidragsbrottslagen eller brottsbalken ska bidragsbrottslagen alternativt brottsbalken tillämpas. Genom en sådan subsidiaritetsregel garanteras likabehandling, förutsebarhet och effektivitet i de fall där det från en trafikskola lämnas felaktiga uppgifter om en elev som finansierar sin körkortsutbildning med körkortslån. Såvitt kan bedömas skulle en sådan subsidiaritetsregel endast träffa den föreslagna uppgiftsskyldigheten då inte andra överträdelse som är straffbara enligt 9 § lagen om trafikskolor

synes omfattas av bidragsbrottslagens eller brottsbalkens bestämmelser.

5 Ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

5.1 Sekretess för uppgifter i ärenden om körkortslån

Förslag: Den sekretess som gäller för uppgifter om enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden i ärende om studiestöd och i ärende hos Centrala studiestödsnämnden om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar ska utvidgas till att även omfatta ärenden om körkortslån.

Skälen för förslaget

Finns det ett behov av sekretessbestämmelser för uppgifter i ärenden om körkortslån?

I ärenden om körkortslån hos Centrala studiestödsnämnden (CSN) kommer det att förekomma uppgifter som rör såväl ekonomiska som personliga förhållanden avseende låntagarna. Uppgifterna kommer dels att komma från låntagarna själva, dels från andra myndigheter samt från trafikskolor.

Från låntagarna kommer det i ansökan om att beviljas körkortslån att vara fråga om uppgifter om namn, adress och personnummer. Det kan även komma att vara fråga om uppgift om fullföljd gymnasieutbildning. I ansökningar om nedsättning och avskrivning av lån kommer det att förutom de nyss nämnda uppgifterna även att förekomma uppgifter om ekonomiska förhållanden och i vissa fall uppgifter om hälsa. Uppgifter om förväntad inkomst kommer att vara av betydelse för bedömningen av möjligheten till nedsättning av återbetalningsbelopp och för

bedömningen av möjligheten till avskrivning av lånet. Uppgifter om hälsa kan komma att ha betydelse vid en bedömning av om det finns skäl att skriva av lånet, helt eller delvis. Hälsoskäl kan i många fall vara avgörande för en bedömning av om lånet kommer att kunna betalas tillbaka eller inte.

Från andra myndigheter och trafikskolor kommer uppgifterna enligt den tänkta regleringen att i huvudsak kunna omfatta uppgift om namn, adress, personnummer, arbetslöshet, anmälan som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen, vilken trafikskola vederbörande är inskriven vid, körkortstillstånd, vilka betalningar som låntagaren gjort till trafikskolan respektive Trafikverket, avlagda och godkända förarprov samt uppgift om skattebeslut.

Av de uppgifter som kommer att förekomma i ärenden om körkortslån är uppgifter om ekonomiska förhållanden och hälsa en typ av uppgifter som typiskt sett betraktas som känsliga. När det gäller uppgifter om arbetslöshet och att låntagaren är anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen, som kan komma att behandlas i ärenden om körkortslån, kan konstateras att sådana uppgifter enligt 28 kap. 11 § första stycket första punkten offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) har ett starkt sekretesskydd i ärenden om arbetsförmedling.

Med beaktande av ovanstående bedöms det finnas ett behov av sekretessregler för uppgifter som rör en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden i CSN:s handläggning av ärenden om körkortslån.

Vilken styrka som sekretessen bör ha är en fråga om avvägningen mellan den enskildes integritet och allmänhetens intresse av insyn i offentlig verksamhet.

I huvuddelen av ärendena om körkortslån kommer uppgifterna till största del att vara av mindre integritetskänslig art. När det gäller ansökan om nedsättning och avskrivning av lån kan det dock förekomma känsliga uppgifter i form av förväntade inkomster och uppgifter om hälsa. Mot den enskildes intresse av sekretess måste ställas att lånen finansieras via offentliga medel, vilket medför att det finns ett starkt allmänintresse av insyn i ärenden om körkortslån. I följande avsnitt redovisas de bedömningar som gjorts när det gäller styrkan på det sekretesskydd som behövs i ärenden om körkortslån.

Finns det sekretessbestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen som omfattar körkortslån?

Bestämmelsen i 28 kap. 10 § offentlighets- och sekretesslagen om sekretess i ärende om utlåning av allmänna medel för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden kan utifrån dess ordalydelse anses tillämplig på uppgifter i ärenden om körkortslån. Bestämmelsen har ett rakt skaderekvisit och menprövningen görs i förhållande till låntagaren. Sekretess gäller enligt denna bestämmelse inte uppgifter i ansökan. Det är sannolikt att det i ansökningar om nedsättning och avskrivning av lån kommer att förekomma känsliga uppgifter om låntagares hälsa. Bestämmelsen i 28 kap. 10 § offentlighets- och sekretesslagen bedöms därmed inte ge ett tillräckligt sekretesskydd för den här typen av uppgifter i ärenden om körkortslån.

Finns det sekretessregler i offentlighets- och sekretesslagen som motsvarar behovet av sekretess för uppgifter i ärenden om körkortslån?

I ärende om studiestöd och i ärende hos CSN om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar gäller enligt 28 kap. 9 § offentlighets- och sekretesslagen sekretess för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs. I andra ärenden än sådana om studiestöd under sjukdom gäller sekretessen inte beslut i ärendet. För uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Bestämmelsen i 28 kap. 9 § offentlighets- och sekretesslagen är utformad på så sätt att det råder en presumtion för offentlighet. I förarbetena till bestämmelsen i den del den avser studiestöd, i dess motsvarighet i dåvarande sekretesslagen (1980:100), anges att i ärenden om studiestöd kan det förekomma uppgifter om enskilds både personliga och ekonomiska förhållanden av känslig natur, t.ex. om sjukdom eller annan liknande orsak till studieavbrott eller till nedsättning av förmåga att återbetala studiemedel. Det har inte bedömts komma i fråga att skilja mellan ärenden som rör återbetalningspliktiga studiemedel och övriga studiestödsärenden. Sekretess ska dock gälla endast om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs. Ett sådant rekvisit leder till

att det stora flertalet uppgifter, som föreligger i studiestödsärenden och som avser ekonomiska förhållanden, får lämnas ut (prop. 1979/80:2 Del A s. 267). Som framgått ovan gäller sekretess inte för beslut i ärenden som inte avser studiestöd under sjukdom.

I förarbetena till bestämmelsen i den del den avser lån till hemutrustning, i dess motsvarighet i dåvarande sekretesslagen, anges att ansökningar som rör hemutrustningslån, t.ex. ansökningar om eftergift av lån, ofta kan innehålla mycket känsliga uppgifter om enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden. Vidare anges att exempelvis uppgifter om sjukdom kan medföra att en ansökan om eftergift av ett lån beviljas. Sådana känsliga uppgifter som lämnas i ansökningar borde därför kunna omfattas av sekretess i samma utsträckning som gäller när uppgifterna förekommer i ärendet i övrigt. Det intresse allmänheten har av insyn i det allmännas utlåningsverksamhet på detta område fick i övrigt anses vara tillgodosett genom att beslut i sådana ärenden är offentliga (prop. 1995/96:127 s. 32 f).

Ärenden om körkortslån hos CSN kommer att innehålla uppgifter från enskilda som ur personlig integritetssynpunkt motsvarar de som förekommer i ärenden om studiestöd och i ärenden om lån till hemutrustning. Även för uppgifter i ärenden om körkortslån bedöms ett sekretesskydd motsvarande det som finns i 28 kap. 9 § offentlighets- och sekretesslagen utgöra ett tillräckligt starkt skydd för de uppgifter som lämnas av enskilda. Det intresse allmänheten har av insyn i det allmännas utlåningsverksamhet på detta område bedöms då vara tillgodosett genom att beslut i sådana ärenden är offentliga.

Är sekretesskyddet enligt 28 kap. 9 § offentlighets- och sekretesslagen tillräckligt för uppgifter från andra myndigheter och trafikskolor i ärenden om körkortslån hos CSN?

Om det kommer att uppställas krav på arbetslöshet och att låntagaren är anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen för att körkortslån ska beviljas behöver CSN uppgifter om detta. Sådana uppgifter ska då enligt den tänkta låneordningen samlas in från Arbetsförmedlingen. Av 28 kap. 11 § första stycket första punkten offentlighets- och sekretesslagen framgår att det i ärende om arbetsförmedling gäller sekretess för uppgift om enskilds

personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. De nämnda uppgifterna om arbetslöshet och att låntagaren är anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen som kan komma att behövas i CSN:s handläggning är sådana uppgifter som omfattas av sekretess enligt den aktuella bestämmelsen. Bestämmelsen innebär en presumtion för sekretess. Menprövningen omfattar såväl låntagaren som dennes närstående. Sekretessen gäller dock inte beslut i ärende. Bestämmelserna i denna paragraf är främst tillämpliga hos Arbetsförmedlingen men som paragrafen är avfattad är den även tillämplig hos andra myndigheter i ärenden om arbetsförmedling. Handläggningen hos CSN omfattas dock inte av bestämmelsen då det hos CSN inte är fråga om ärende om arbetsförmedling.

I förarbetena till lagen (2017:527) om studiestartsstöd har regeringen bedömt sekretessfrågor avseende uppgifter som lämnas från Arbetsförmedlingen till CSN och som avser uppgifter av samma slag som de som kan komma att förekomma i ärenden om körkortslån. Uppgifterna från Arbetsförmedlingen till CSN i ärenden om studiestartsstöd bedömdes av regeringen omfattas av 28 kap. 9 § offentlighets- och sekretesslagen. Regeringen gjorde bedömningen att det sekretesskydd som uppgifterna från Arbetsförmedlingen inom ramen för studiestartsstödet skulle få hos CSN enligt 28 kap. 9 § offentlighets- och sekretesslagen var ett rimligt resultat vid en avvägning mellan intresset av sekretess och insyn i ärenden om studiestartsstöd (prop. 2016/17:158 s. 92).

Samma bedömning bör göras när det gäller uppgifter om arbetslöshet och att låntagaren är anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen i ärenden om körkortslån. Uppgifterna bedöms inte ha ett högre skyddsvärde i ärenden om körkortslån än i ärenden om studiestartsstöd. Detta innebär att det sekretesskydd som uppgifterna bör ha hos CSN bör motsvara den nuvarande regleringen i 28 kap. 9 § offentlighets- och sekretesslagen. Ett sådant skydd bedöms vara tillräckligt starkt för att skydda den enskildes integritet och även beakta intresset av insyn i ärenden om körkortslån.

Ett krav för att beviljas utbetalning av körkortslån enligt den tänkta regleringen är att den sökande har ett körkortstillstånd. Beslut om körkortstillstånd fattas av Transportstyrelsen och

grundas bland annat på en bedömning av den sökandes lämplighet att ha körkort. För ärenden om prövning av lämpligheten gäller enligt 29 kap. 5 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen sekretess för uppgift om den enskildes hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider betydande men om uppgiften röjs. Ett beslut om körkortstillstånd omfattas enligt 29 kap. 5 § andra stycket offentlighets- och sekretesslagen dock inte av sekretess. Att en uppgift är offentlig i en verksamhet hindrar inte att den kan omfattas av sekretess i annan verksamhet eftersom sekretessen avseende uppgifter är en avvägning mellan behovet av integritetsskydd för den enskilde och allmänintresset av insyn i det ärende där uppgiften förekommer. För sin ärendehantering avseende körkortslån behöver CSN ett intygande från den aktuella trafikskolan om att låntagaren har körkortstillstånd. En sekretessregel med motsvarande skydd för låntagarna i ärenden om körkortslån som nuvarande 28 kap. 9 § offentlighets- och sekretesslagen skulle medföra en presumtion för offentlighet. Det skulle innebära att uppgift om körkortstillstånd endast i undantagsfall skulle omfattas av sekretess och därmed vara undandragen från rätten att ta del av uppgifter i allmän handling. Bedömningen görs att de uppgifter som CSN kommer att få från trafikskolorna när det gäller körkortstillstånd kommer att ha ett väl avvägt sekretesskydd i förhållande till intresset av insyn i ärenden om körkortslån hos CSN med en sekretessbestämmelse med motsvarande skydd som 28 kap. 9 § offentlighets- och sekretesslagen.

CSN kommer enligt den tänkta regleringen av körkortslån att från Skatteverket få uppgifter i skattebeslut om årsinkomst av tjänst, näringsverksamhet och kapital för låntagarna. Uppgifterna kommer att ha betydelse för bedömningen av nedsättning av återbetalningsbelopp. Enligt 27 kap. 1 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen råder absolut sekretess i verksamhet som avser bestämmande av skatt eller fastställande av underlag för bestämmande av skatt eller som avser fastighetstaxering för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden. Enligt 27 kap. 6 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen gäller inte sekretessen enligt 27 kap. 1 och 3 §§ offentlighets- och sekretesslagen beslut

varigenom skatt eller pensionsgrundande inkomst bestäms eller underlag för bestämmande av skatt fastställs. Uppgiftsskyldighet för Skatteverket inom ramen för en reglering av körkortslån skulle alltså röra sådana uppgifter som är offentliga hos Skatteverket. Som nämnts ovan finns det inget som hindrar att en uppgift som är offentlig i en verksamhet kan vara föremål för sekretess i annan verksamhet eftersom sekretessen avseende uppgifter är en avvägning mellan behovet av integritetsskydd för den enskilde och allmänintresset av insyn i det ärende där uppgiften förekommer. En sekretessregel med motsvarande skydd för låntagarna i ärenden om körkortslån som nuvarande 28 kap. 9 § offentlighets- och sekretesslagen skulle medföra en presumtion för offentlighet. Det skulle innebära att uppgifter från skattebeslut i ärenden om körkortslån endast i undantagsfall skulle omfattas av sekretess och därmed inte omfattas av rätten att ta del av uppgifter i allmän handling. Bedömningen görs även när det gäller de uppgifter som CSN kommer att få från Skatteverket att de kommer att ha ett väl avvägt sekretesskydd i förhållande till intresset av insyn i ärenden om körkortslån hos CSN med en sekretessbestämmelse med motsvarande skydd som 28 kap. 9 § offentlighets- och sekretesslagen.

När det gäller uppgifter från Trafikverket om avlagda förarprov, godkända förarprov och betalningar för sådana prov samt uppgifter från trafikskolor om låntagares inskrivning vid viss trafikskola och betalningar för körkortsutbildning görs bedömningen att det är uppgifter av sådant slag som inte motiverar ett starkare sekretesskydd för låntagarna än ett skydd som motsvaras av det som 28 kap. 9 § offentlighets- och sekretesslagen ger. Ett sådant skydd bedöms också väl avvägt i förhållande till intresset av insyn i ärenden om körkortslån hos CSN.

28 kap. 9 § offentlighets- och sekretesslagen bör utvidgas till att omfatta uppgifter i ärenden om körkortslån

Slutsatsen av ovanstående bedömningar är att det i ärenden om körkortslån hos CSN finns behov av en sekretessbestämmelse som skyddar uppgifter som rör en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden. En sekretessbestämmelse med samma skydd för låntagarna som 28 kap. 9 § offentlighets- och sekretesslagen utgör

en lämplig avvägning mellan intresset av skydd för den personliga integriteten och intresset av insyn i dessa ärenden. Detta kan uppnås genom att tillämpningsområdet för 28 kap. 9 § offentlighets- och sekretesslagen utvidgas till att även omfatta ärenden om körkortslån. En sådan utvidgning medför att den nu gällande systematiken i offentlighets- och sekretesslagen behålls i den meningen att de sekretessbestämmelser som CSN har att tillämpa finns samlade i en paragraf. Bestämmelsen i 28 kap. 9 § offentlighets- och sekretesslagen bör därför utvidgas till att även omfatta ärenden om körkortslån.

5.2 Personuppgiftsbehandling hos Centrala studiestödsnämnden

Bedömning: Studiestödsdatalagen (2009:287) bedöms vara tillämplig på Centrala studiestödsnämndens personuppgiftsbehandling i ärenden om körkortslån.

Skälen för bedömningen

Enligt 1 § studiestödsdatalagen (2009:287) tillämpas lagen vid behandling av personuppgifter i Centrala studiestödsnämndens (CSN) studiestödsverksamhet. Enligt förarbetena till studiestödsdatalagen avses med studiestöd i studiestödsdatalagens mening allt offentligt stöd för enskildas egna studier som CSN enligt författning administrerar. Lagen är således tillämplig inte bara på sådant stöd som regleras i studiestödslagen (1999:1395) och studiestödsförordningen (2000:655) utan även stöd som lämnas enligt förordningen (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan, förordningen (1997:1158) om statsbidrag för teckenspråksutbildning för vissa föräldrar och regeringens förordning (CSNFS 1983:17) om bidrag till utlandsstuderande för dagliga resor (prop. 2008/09:96 s. 33 och s. 76). Någon åtskillnad vad gäller uppgifter som är hänförliga till låne- respektive bidragsdelar görs inte.

Ett statligt lån som, enligt den tänkta låneordningen, beviljas utifrån vissa fastställda kriterier utan egentlig kreditprövning och

med förmånliga villkor vad gäller ränta och återbetalning har en tydlig karaktär av stöd och bedöms därmed vara ett offentligt stöd. Den som deltar i undervisningen vid en trafikskola bör vidare kunna anses bedriva egna studier. CSN ska enligt den tänkta låneordningen administrera det statliga lånet för att ta körkort. Den tänkta regleringen av körkortslån bedöms därför, när det gäller CSN:s personuppgiftsbehandling, omfattas av studiestödsdatalagens tillämpningsområde.

I 4 § studiestödsdatalagen regleras för vilka ändamål personuppgifter får behandlas. De för körkortslånet relevanta ändamålen är framför allt att handlägga ärenden och administrera handläggningen. Den nödvändiga personuppgiftsbehandling som CSN kommer att behöva utföra för sin handläggning av ärenden om körkortslån bedöms rymmas inom de i 4 § första stycket uppräknade ändamålen och bedöms även vara förenlig med 6 § andra stycket som reglerar begränsningar av behandling av uppgifter som rör bl.a. hälsa.

Enligt den tänkta låneordningen ska CSN till Trafikverket lämna uppgift om namn, personnummer och eventuellt även adress för de personer som beviljats lån till körkort. Uppgifterna behöver lämnas till Trafikverket för att Trafikverket ska kunna lämna uppgifter till CSN om vilka betalningar som låntagarna gjort avseende förarprov samt lämna uppgift om när låntagarna avlagt godkänt förarprov. Information om betalningar är ett led i CSN:s kontroll av att utlånade medel används på avsett sätt. Uppgift om godkänt förarprov behövs då det enligt den tänkta låneordningen utgör en slutpunkt för utbetalningarna av lånet. Uppgiftsskyldigheten för CSN ska enligt den tänkta låneordningen regleras i förordning. Den personuppgiftsbehandling som CSN:s utlämnande till Trafikverket enligt den tänkta låneordningen kommer att utgöra bedöms vara tillåten enligt 4 § andra stycket studiestödsdatalagen, dvs. att personuppgifter som CSN får behandla enligt första stycket även får behandlas för att lämnas till andra i den utsträckning en sådan skyldighet följer av lag eller förordning.

6 Ikraftträdandebestämmelser och behovet av övergångsbestämmelser

Förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 september 2018.

Bedömning: Det finns inget behov av övergångsbestämmelser.

Skälen för förslaget och bedömningen

Lagändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt. Det bedöms att lagändringarna kan träda i kraft den 1 september 2018.

Det bedöms inte finnas något behov av övergångsbestämmelser.

7 Konsekvensbeskrivning

Det övergripande syftet med de föreslagna ändringarna är att senare kunna möjliggöra för vissa grupper att ta statliga lån för att finansiera utbildning till B-körkort.

7.1 Ändring i lagen (1998:493) om trafikskolor

Ändring föreslås i form av ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att dels meddela föreskrifter om trafikskolors skyldighet att i vissa fall lämna uppgifter om elever, dels i form av en subsidiaritetsregel vilken anger att i de fall en gärning är straffbar enligt såväl lagen (1998:493) om trafikskolor som bidragsbrottslagen (2007:612) eller brottsbalken, ska de senare tillämpas.

7.1.1 Problemet och syftet med de föreslagna ändringarna

Syftet med förslaget att föreskrifter får meddelas i vissa fall är att uppnå en god hushållning av offentliga medel. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer bör ges möjlighet att meddela föreskrifter om trafikskolors skyldighet att i vissa fall lämna uppgifter om elever till Centrala studiestödsnämnden (CSN). Regleringen kommer att bidra till att kontrollen av att utlånade medel används på rätt sätt kan säkerställas och att risken för felaktiga utbetalningar därmed minskar. Uppgifterna som ska lämnas till CSN bedöms kunna regleras i förordning. För att minska risken för felaktiga utbetalningar kommer utbetalning av körkortslånet föreslås ske i delar och en förutsättning för nästa utbetalning ska vara att medlen använts på avsett sätt. Det innebär

att trafikskolor bör åläggas att elektroniskt lämna uppgifter till CSN om betalningar som gjorts av elever som har körkortslån.

Uppgiftskyldigheten för trafikskolorna gentemot CSN kommer att medföra att uppsåtliga brister hos trafikskolorna att lämna uppgifter kommer att omfattas av straffbestämmelsen i 9 § lagen om trafikskolor. Det innebär att den som driver trafikskola kan dömas till böter. Om en felaktig rapportering riskerar att leda till eller leder till att felaktiga utbetalningar sker kan dessutom ansvar för gärningen i enlighet med bidragsbrottslagen aktualiseras. Skulle det elektroniska intygandet i annat fall leda till fara i bevishänseende kan även brottsbalkens bestämmelser om osant intygande aktualiseras.

En subsidiaritetsregel föreslås för att klargöra vilken av de möjliga straffbestämmelserna som ska tillämpas. Därmed uppnås likabehandling, förutsebarhet och effektivitet.

7.1.2 Alternativa lösningar

En alternativ lösning vad gäller att ta in uppgifter som ska användas för att kontrollera att medlen används på avsett sätt skulle vara att låntagarna genom att sända in fysiska handlingar (kvitton, utskrifter av betalningsuppdrag till bank etc.) som bekräftar de betalningar som låntagarna gjort till trafikskolorna. Denna lösning bedöms dock medföra stora kostnader eftersom det är rimligt att anta att den manuella hanteringen skulle kräva avsevärt större personella resurser än vad en elektronisk hantering kommer att göra. Denna lösning bedöms också öka risken för avsiktligt felaktiga uppgifter i form av förfalskade handlingar. Detta bedöms i sin tur öka kreditrisken för staten.

Ett annat alternativ vad gäller kontrollen av att medlen använts på avsett sätt skulle kunna vara att låntagarna på heder och samvete intygade att lånet använts på avsett sätt innan nästa utbetalning. Denna lösning bedöms dock öka risken för felaktig rapportering, vilket i sin tur ökar kreditrisken för staten.

Alternativet till att skapa en subsidiaritetsregel skulle vara att lämna eventuella konkurrensfrågor till domstolarna. Risk finns då att rättstillämpningen skulle kunna gå i olika riktningar vilket inte är önskvärt ur ett rättssäkerhetsperspektiv.

7.1.3 Vilka berörs av regleringen och vilka ekonomiska konsekvenser får den för de berörda?

Uppgiftsskyldigheten kommer att beröra de trafikskolor som har elever som finansierar sina körkortsstudier med körkortslån. Genom att uppgifterna inhämtas från trafikskolorna kan riskerna för avsiktligt felaktiga uppgifter minimeras. För trafikskolorna kommer uppgiftsskyldigheten i någon mån att medföra en ökad administration. Hur stor denna ökning kommer att bli är beroende av hur trafikskolornas administrativa IT-stöd och CSN:s system för hantering av ärenden om körkortslån kommer att kunna samverka automatiskt. I samverkan med Sveriges Trafikskolors Riksförbund har dock bedömningen gjorts att den ökning av administrationen som uppgiftsskyldigheten innebär för trafikskolorna sannolikt inte påverkar administrationskostnaderna per elev i nämnvärd omfattning.

Uppgiftsskyldigheten kommer också att beröra CSN. För CSN:s del utgör trafikskolornas skyldighet att lämna uppgifter elektroniskt en förutsättning för en ekonomisk, effektiv och rationell hantering av ärenden om körkortslån.

Uppgiftsskyldigheten kommer att beröra Transportstyrelsen i egenskap av tillsynsmyndighet för trafikskolorna i det att myndigheten får ytterligare en bestämmelse som den ska tillsyna trafikskolornas efterlevnad av. Den reella ökningen av tillsynsarbetet bedöms dock vara försumbar och således även kostnaderna för detta, som bedöms kunna finansieras inom befintliga anslagsramar.

Det faktum att den nya uppgiftsskyldigheten kommer att omfattas av straffbestämmelsen i 9 § lagen om trafikskolor och att en subsidiaritetsregel föreslås innebär att åklagarmyndigheten, Polismyndigheten och domstolar kommer att beröras. En subsidiaritetsregel undanröjer tveksamhet om tillämplig lag. Bestämmelsen kommer därigenom att kunna minska kostnaderna förknippade med mål om brott mot uppgiftsskyldigheten. Kostnaderna för rättsväsendet bedöms vara försumbara och bedöms kunna finansieras inom befintliga anslagsramar.

7.1.4 Den föreslagna ordningens förhållande till EU-rätten

Bedömningen har gjorts att den personuppgiftsbehandling som föranleds av uppgiftskyldigheten är förenlig med bestämmelserna i dataskyddsförordningen som börjar tillämpas den 25 maj 2018.

7.1.5 Tidpunkten för ikraftträdande och informationsinsatser

Ändringarna i lagen om trafikskolor bedöms kunna träda i kraft den 1 september 2018. Information om uppgiftskyldigheten bör ges till samtliga godkända trafikskolor i skälig tid innan ikraftträdandet. Det kan komma att behövas ett informationsuppdrag till Transportstyrelsen som har tillsynsansvaret för trafikskolorna.

7.2 Ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Ändringen i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) innebär att ärenden om körkortslån hos Centrala studiestödsnämnden (CSN) omfattas av bestämmelserna i lagens 28 kap. 9 §.

7.2.1 Problemet och syftet med de föreslagna ändringarna

I ärenden om körkortslån kommer det att förekomma uppgifter som rör enskilda. Somliga av dessa uppgifter är att definiera som särskilt integritetskänsliga.

I ärenden om körkortslån är det sannolikt att de mest integritetskänsliga uppgifterna kommer att förekomma i ansökningar om nedsättning av årsbelopp och i ansökningar om avskrivning av körkortslån samt i handläggningen av dessa ansökningar. I båda dessa fall är det rimligt att anta att låntagarna i många fall kommer att skicka in uppgifter till CSN som rör deras ekonomiska och personliga förhållanden såsom t.ex uppgifter om hälsa. Det är därför av vikt att sekretessen för dessa uppgifter omfattar såväl ansökan som själva ärendehandläggningen. Genom förslaget tillgodoses detta intresse och allmänhetens intresse av insyn på ett väl avvägt sätt.

7.2.2 Alternativa lösningar

Eftersom alla inskränkningar av rätten att ta del av allmänna handlingar enligt 2 kap. 2 § andra stycket tryckfrihetsförordningen ska ske genom särskild lag finns inga alternativ till att reglera skyddet för integritetskänsliga uppgifter i offentlighets- och sekretesslagen. Med hänsyn till det behov av sekretesskydd som föreligger för de aktuella uppgifterna har det inte bedömts som ett alternativ att inte införa sekretessbestämmelser.

7.2.3 Effekter om någon reglering inte kommer till stånd

Om någon särskild reglering av sekretessen i ärenden om körkortslån inte kommer till stånd innebär det att bestämmelserna i 28 kap. 10 § offentlighets- och sekretesslagen ska tillämpas på ärenden om körkortslån. Denna sekretessbestämmelse har ett rakt skaderekvisit men bestämmelsen anger uttryckligen att sekretessen inte omfattar uppgifter i ansökan eller beslut. Att sekretessen inte omfattar uppgifter i ansökan skulle medföra att exempelvis uppgifter om hälsa i en ansökan om nedsättning eller avskrivning av lånet inte skulle omfattas av ett sekretesskydd, trots att dessa uppgifter ofta är mycket integritetskänsliga. Om uppgifterna i ansökan inte skulle omfattas av sekretess, skulle det inte vara ett ändamålsenligt skydd för uppgifter i ärenden om körkortslån.

7.2.4 Vilka berörs av regleringen och vilka ekonomiska konsekvenser får den för de berörda?

CSN kommer att beröras av regleringen i egenskap av den myndighet som ska pröva begäran om utlämnande av handlingar och uppgifter i ärenden om körkortslån. Allmänhet och massmedia kommer att beröras av regleringen vid begäran om utfående av handlingar och uppgifter i ärenden om körkortslån. Domstolarna kommer att beröras av regleringen vid överprövning av CSN:s beslut avseende utlämnande av handlingar och uppgifter i ärenden om körkortslån.

De ekonomiska konsekvenserna för CSN och domstolarna av den föreslagna regleringen för de berörda bedöms vara försumbara

och eventuella merkostnader bedöms kunna finansieras inom befintliga anslagsramar.

7.2.5 Tidpunkten för ikraftträdande och informationsinsatser.

Ändringen i offentlighets- och sekretesslagen bedöms kunna träda i kraft den 1 september 2018. Något behov av särskilda informationsinsatser bedöms inte finnas.

8 Författningskommentar

8.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:493) om trafikskolor

9 §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.2. Paragrafen tillförs ett nytt andra stycke.

Paragrafen anger att den som driver trafikskola utan tillstånd eller utan att följa i denna lag eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter döms till böter. Den uppgiftsskyldighet för trafikskolor som föreslås i 10 § kommer att omfattas av straffstadgandet i denna paragraf. Enligt det nya andra stycket i paragrafen ska bestämmelsen dock inte tillämpas om gärningen är belagd med straff enligt bidragsbrottslagen (2007:612) eller brottsbalken.

10 §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.1. Paragrafens andra stycke justeras genom att det indelas i punkter och en punkt med nytt innehåll läggs till.

Paragrafen innehåller bestämmelser om bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter i vissa avseenden. Enligt den nya punkten får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om trafikskolors skyldighet att i vissa fall lämna uppgifter om elever.

8.2 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

28 kap. 9 §

Förslaget behandlas i avsnitt 5.1. Paragrafens första stycke ändras.

Paragrafen behandlar frågor om sekretess i ärende om studiestöd och i ärende hos Centrala studiestödsnämnden om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar för uppgifter om enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden. Paragrafens första stycke ändras genom att ärende om körkortslån läggs till i stycket. Det innebär att även ärenden om körkortslån omfattas av paragrafens tillämpningsområde.

Departementsserien 2017

Kronologisk förteckning

1. Elektronisk övervakning av kontaktförbud. Ju.
2. Åldersdifferentierat underhållsstöd och höjt grundavdrag för bidragsskyldiga föräldrar. S.
3. Genomförande av ICT-direktivet. Ju.
4. Sjukpenning i avvaktan på slutligt beslut. S.
5. Effektivare sanktioner i livsmedelskedjan m.m. N.
6. Förslag till lag om ersättning till personer som har fått ändrad könstillhörighet fastställd i vissa fall. S.
7. Kommunikation för vår gemensamma säkerhet. Uppdrag om en utvecklad och säker kommunikationslösning för aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar. Ju.
8. Kultursamverkan för ett Sverige som håller ihop. Framtida inriktning och utvecklingsmöjligheter för kultursamverkansmodellen. Ku.
9. Förstärkt rehabilitering för återgång i arbete. S.
10. ILO:s konvention om anständiga arbetsvillkor för hushållsarbetare. A.
11. Ändrade regler om retroaktivitet avseende efterlevandestöd. S.
12. Om förenklat beslutsfattande och särskilda boendeformer för äldre. S.
13. Skadeståndets bestämmande vid finansiell rådgivning. Fi.
14. Vissa ändringar i läkemedelslagen. S.
15. Ökat konsulärt skydd för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar. Genomförande av direktiv (EU) 2015/637. UD.
16. Arbetsplatsinspektioner och höjd särskild avgift. Ju.
17. En ny lag om försäkringsdistribution. Fi.
18. Karensavdrag – en mer rättvis självrisk. S.
19. Anpassningar av de fastighetsrättsliga, associationsrättsliga, transporträttsliga och immaterialrättsliga författningarna till dataskyddsförordningen. Ju.
20. Regionalt utvecklingsansvar i Stockholms, Kalmar och Blekinge län. Fi.
21. Skyldighet för vissa offentliga funktionärer att anmäla innehav av finansiella instrument. Fi.
22. Utstationering och vägtransporter. A.
23. Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om personlig skyddsutrustning. Fi.
24. Skjutvapen och explosiva varor – Skärpta straff för de grova brotten. Ju.
25. Nya ungdomspåföljder. Ju.
26. En anpassning till dataskyddsförordningen – kreditupplysningslagen och några andra författningar. Ju.
27. Genomförande av säsongsanställningsdirektivet. Ju.
28. En anpassning till dataskyddsförordningen av dataskyddsbestämmelser inom Näringsdepartementets verksamhetsområde. N.
29. Utökade möjligheter till utbyte av läkemedel. S.
30. Ett entreprenörsansvar i bygg- och anläggningsbranschen. A.
31. Elektroniska fakturor vid offentlig upphandling. Fi.
32. Biologiskt mångfald och ekosystemtjänster. Kontrollstation 2016. M.
33. Anpassningar till dataskyddsförordningen av registerförfattningar inom Arbetsmarknadsdepartementets ansvarsområde. A.
34. Ändringar i bestämmelser om val till Sametinget. K.
35. Körkortslån. A.

Departementsserien 2017

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

- ILO:s konvention om anständiga arbetsvillkor för hushållsarbetare. [10]
- Utstationering och vägtransporter. [22]
- Ett entreprenörsansvar i bygg- och anläggningsbranschen. [30]
- Anpassningar till dataskyddsförordningen av registerförfattningar inom Arbetsmarknadsdepartementets ansvarsområde. [33]
- Körkortslån. [35]

Finansdepartementet

- Skadeståndets bestämmande vid finansiell rådgivning. [13]
- En ny lag om försäkringsdistribution. [17]
- Regionalt utvecklingsansvar i Stockholms, Kalmar och Blekinge län. [20]
- Skyldighet för vissa offentliga funktionärer att anmäla innehav av finansiella instrument. [21]
- Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om personlig skyddsutrustning. [23]
- Elektroniska fakturor vid offentlig upphandling. [31]

Justitiedepartementet

- Elektronisk övervakning av kontaktförbud. [1]
- Genomförande av ICT-direktivet. [3]
- Kommunikation för vår gemensamma säkerhet. Uppdrag om en utvecklad och säker kommunikationslösning för aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar. [7]
- Arbetsplatsinspektioner och höjd särskild avgift. [16]
- Anpassningar av de fastighetsrättsliga, associationsrättsliga, transporträttsliga och immaterialrättsliga författningarna till dataskyddsförordningen. [19]
- Skjutvapen och explosiva varor – Skärpta straff för de grova brotten. [24]

Nya ungdomspåföljder. [25]

En anpassning till dataskyddsförordningen – kreditupplysningslagen och några andra författningar. [26]

Genomförande av säsongsanställningsdirektivet. [27]

Kulturdepartementet

- Kultursamverkan för ett Sverige som håller ihop. Framtida inriktning och utvecklingsmöjligheter för kultursamverkansmodellen. [8]
- Ändringar i bestämmelser om val till Sametinget. [34]

Miljö- och energidepartementet

Biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Kontrollstation 2016. [32]

Näringsdepartementet

- Effektivare sanktioner i livsmedelskedjan m.m. [5]
- En anpassning till dataskyddsförordningen av dataskyddsbestämmelser inom Näringsdepartementets verksamhetsområde. [28]

Socialdepartementet

- Åldersdifferentierat underhållsstöd och höjt grundavdrag för bidragsskyldiga föräldrar. [2]
- Sjukpenning i avvaktan på slutligt beslut. [4]
- Förslag till lag om ersättning till personer som har fått ändrad könstillhörighet fastställt i vissa fall. [6]
- Förstärkt rehabilitering för återgång i arbete. [9]
- Ändrade regler om retroaktivitet avseende efterlevandestöd. [11]
- Om förenklat beslutsfattande och särskilda boendeformer för äldre. [12]
- Vissa ändringar i läkemedelslagen. [14]

Karensavdrag – en mer rättvis
självrisk. [18]

Utökade möjligheter till utbyte av
läkemedel. [29]

Utrikesdepartementet

Ökat konsulärt skydd för
unionsmedborgare och deras
familjemedlemmar. Genomförande av
direktiv (EU) 2015/637. [15]

En departementspromemoria är en utredning som arbetats fram inom Regeringskansliet. Utredningen publiceras som en rapport i departementsserien, förkortad Ds.

106 47 Stockholm Tel 08-598 191 90 kundservice@wolterskluwer.se www.wolterskluwer.se

ISBN 978-91-38-24657-3 ISSN 0284-6012